

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 .
на четир месеца . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

Др. ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ

рођ. 26 октобра 1787. умр. 26. јануара 1864. год.

Кад узмеш у руке, драги читаоче, овај наш лист, и сваку другу данашњу књигу српску, на ти падне у очи, како се лепо слова српска ређају као год што ти се из уста издаје гласак за гласком — да-л си кад-год помислио у памети својој: ко то тако криво удеси и уреди. Нема ти ту кривца од слова, ни кубуре у изговору њиховом, као што је

то у књизи у мудрица Немаца, у хитлених Француза, па тек особито у немарин-Инглеца — који у књизи својој једно пишу, а друго изговарају.

Па јеси-л кад, Србине брате, слушао, како се данас у ученом свету на све стране разбира за наше дивне народне песме — и како је данас свуд у части слепац певач с своји гусли ја-

ворови, и јеси-л се кад год зашитао: ко то учини да је сад тако.

Па је-л ти кад на ум падало да се зарадујеш, што се у књизи српској пише лепо језиком, којим наш честити народ говори — те ти у нас нема ни у том разлике између господе у свили и кадифи и између вредног ратара у својој бугар-кабаници, и ваљаног занатлије крај свога тешкога рукотвора! . . .

Све је то, и још много, много друго, учинио Вук Стефановић Караџић, рођен Србијац а старином Херцеговац.

И зарад смерне успомене на данашњи дан смрти његове пре десет година — ради смо да ти прикажемо у слици и животу тога нашег, нашој књизи добротвора; те место парастоса по превама, нек му по свету пошту и славу одаје глас народа!

Ни у ком можда народу није таквих прилика као што је у нас, да све, што је добра у народу, пониче од људи, који баш управ из сред народа свога изађоше. Српски филозоф Доситије Обрадовић роди се у сиротињи српској; српски језикозналац Вук Стевановић Караџић роди се у сиротињи српској — па још под тешки терети од Турчина, под који се паћаше и страдаше, пати још и страда добар део Србадије.

Онај први дође те омили народу нашем књигу српску — овај други наступи за тим и научи нас, како ваља писати ту лепу нашу књигу српску.

После светога Саве, првоучитеља и просветитеља српског, већи се људи од ове двојице не родили у народу српском.

У маленом селу Тршићу, у срезу јадарском а у нахији (жупанији) подрињској, у данашњој слободној земљи Србији, роди се Вук Стефановић Караџић, лицем на Митров дан године 1787.

За рата „немачкога“ с Турци, године 1737. па до године 1739. с многи други племени дође тамо и настани се племе Вуково из Дробњака из Херцеговине. Ти Срби Херцеговци населише се онде на старом једном селишту, где је претог било Старо-Село, па од куге пусто остало и раскопало се. Томе своме новонасељеном сеоцу надену они име Тршић, да их жеља мине за својим старим завичајем и седиштем, што се исто тако звало.

Оцу Вукову име беше Стеван, а призивао се Јоксимов, по имену очину, би то човек имућан и трговаше; мати му се звала Јегда, од рода Симова-Зрнића. Имали су још петоро деце до Вука, али су им једно за другим поумирала. У простоти својој жене су говориле, па и Јегда веровала, да јој децу једу вештице. Зато сад кад роди шесто ово дете, смисле да му надену име Вук — јер прост свет држи: да неће вештице на вука,

ил као што у нас зову, на курјака. Безазлена ти је та простота!

И Вук заживи у свог оца и мајке — на велику радост њихну, а на славу и дикву свима Србљима и свој осталој браћи Словенима.

Па како је чудно дошао Вук до свог крштеног имена, још чудније дође он до књиге и науке.

У оно доба могао је човек проћи све старе српске земље свуд унакрст, а да нигде не наиђе на школу српску — осим оно нешто мало налик на школе по српских намастирих; а књига и хартије по кућах тамо српских једва и за лек! Тако је ваварин-Турчин затрпо био науку и просвету по том тамо српском крају и завичају, где се некад по српским штампаријама и већ штампале књиге, далеко пре, нег у многих данашњих народа, што се данас пред светом диче и поносе науком и просветом.

Па ипак је Вук још за малена научио читати и писати.

Његов рођак Јевта Савић, кога су надимком прозвали били и Чотрићем, човек писмен и књижеван (потоњи саветник нахије зворничке) — узео би фишек барута, па би барут разбио у води и тим мастилом писао би слова по хартији оној од фишека, па би после учио малог Вука тим словима, да их позна и напише. Једва некако, након тога добије му рођак тај од некуда буквар московски, те из њега научи Вук онако по старински срицати слово по слово, па речи изваћати.

За тим, на измаку године 1795. заведе неки земљак Вуков, Гргуровић из Тршића нешто мало школе у оближњој варош Лозници — и отац пошље Вука тамо у школу. Било је Вуку тада осам година. Брзо ти вам он изучи буквар, велики и мали, па узме часловац; и био је већ у велико велики часловац, кад удари у Лозници куга у народ, па растера отуд и учитеља и ђаке.

Два три месеца иза тога одведе отац Вука у намастир Тршошу, да наставу књигу започету. Тамо, до душе, не допре куга, али оци калуђери по обичају (што доскора трајаше по намастирих, па можда где и још траје) место пера и хартије уклопе ђаку Вуку штап и торбицу у шаке, а место књиге и науке истерају пред њега козе и козлиће, да их он чува да пасу.

Док је Вук силом пастир био, чувајући козе намастирске, отац му је код куће себи козара наимао да му његове козе пасе. Те, кад по том дође у Тршошу да свог ђака обиђе и надгледа — место у школи код књиге, нађе га на паши код коза.

„Ако је тако — рекне отац Вуку — хајде ти кући, па чувај наше козе,“ и одведе га са собом, па му накупује овде у наших крајевих (куд је

трговином својом долазио) књига за читање, каквих се онда могло добити: „Житије Алексија човека божија“, „Жертву Аврамову“, „Месоцослов“ и „Требник.“

То су биле прве читанке Вуку — готово ни мало боље нег оне Доситију пре њега.

По седамнаестој години својој изиђе Вук тим и таким знањем у свом крају на глас — бејаше он тамо наученији момак у селу: знао је, чим види новац какав, казати кад је кован; знао је, кад пада који празник у години; умео је писмо сваком лепо написати, ил, кад је ко откуд добио, свако писмо прочитати. Свака га је жена, по тамошњем адету, у руку љубила као год и прва кмета у селу; на свадбама и о свечарих његово је место било у трпези или прво, или одмах до свештеника. На договор њега зване место оца му; чак и сам главом бег Сулејман-бег Алајбеговић, снахија од Тршића, кад би год дошао у Тршић да харач купи, Вука је призивао к себи за писара, па би га о ручку од милоште и почасти посадио уза се за софру!

И ко је био сретнији од Вукове мајке Јегде са толике части и почасти сина свога! Једно је само жалила, што јој Вук не порасте према својим годинама, у вис као бор и танана јела. Али, кад би је жене, њене друге, на то потсетиле, рекла би им поносита: „И дукат је мали новац, али вреди више од талира!“ . . .

Вуку се омилило било читање и оследила наука, те не хтеде ни да чује, кад му отац стаде световати да оде у варош, да буде трговац, ил, да ће гледати да га како-год залопи. Слушао је Вук од свога рођака Јевте, да у Срему, и по другом свету, има школа, где се уче и многе, многе друге књиге осим часловца и псалтира, па га је срце тамо вукло.

У том је, што-но се у песмама пјева: по земљи Србији крвца из земље проврела; зулум турски раји додијао, земац дошо да се ланци леме. У народу српском уста дели-јунак Кара-Ђорђе и диже народ на оружје, године 1804.

Вуков отац Стеван пође с остали своји другови на Турке. Но како се већ и мимо друштва тога знало, да је у Стевана син „писмен и књижеван“ — оправе лепо Стевана кући, да место њега дође син му Вук. И Вук оде на војску, и у војсци буде пи-

сар, или, што би данас рекли: тајник у војсковођа српских.

Мало за тим ударе Турци на Јадар, попале села и разоре. Изгори и Тршић те и кућа оца Вукова; стоку му отерају Турци, а разграбе и све остало што имаде — те тако са свим осиромаше.

У тој својој сиротињи науми Вук, да иде у Срем, у Карловце на науку, па се стане оцу и матери молити да га пусте, јер ће га иначе невоља отерати у хајдуке.

„Кад је тако — рекне отац и мати му — да ти је просто,“ и оправе га с благословом на пут.

И дође Вук у Сремске-Карловце. Али, као год што мало пре њега науке-жељни Доситије не нађе у Фрушкогорском намастиру Хонову, за чим је чегнуо — тако исто ни науке-жедни Вук не постиже у Карловци, рад чега се у свет одбио од свог оца и мајке.

Ил можда не би Вуку суђено, да годинама гута школску прашину у тескобним скамијама и загушним собицама и — данданашње гимназије сремско-карловачке! . . .

Баш му се не даде, да поцрпи из жељенога тамошњег врела од наука — како не би зар тим замутио кристал-бистрога врела у срцу своме, из којега је после извирала животворна наука српске свести: српскога народног језика, овејаног чистог србинства!

Две године дана проведе Вук у Карловци, учећи се за то време нешто мало граматичи латинској, „славенској“ и немачкој, да се тим приправи за гимназију. Кад ће за тим треће године да пређе у гимназију, замоли се он пуки сиромак — да га приме у „благодјејаније“ те да може уз ону јадну корицу хлеба ићи у школу. Али, на његово големо чудо и још већу жалост — нит га приме у „благодјејаније“ нити пак бар у гимназију.

„Момак по деветнаестој години — световаху му тадашњи карловачки професори — није више за школу,“ па га увераваху, да он доста зна за Србију и за народ тамошњи, те боље нек се врати кући: може он тамо — говораху му — бити учитељ, поп, и што год усхте.

И тако Вука, ако не куга а оно козе; ако не козе а оно баш главом учитељи отераше са школа.

(Наставиће се.)

ПРАЗНОВЕРЕ И БАЈАЛИЦЕ.

III.

Често се деси, да се дете мртво роди. Ту је онда прилике, да се приповеда, па ето их онда чопором, да сете младу, који је млади петак

премрсила, кад је почела новојке рубити, у што се загледала и т. д. Са страхом јој се приближују, а за дете нико и не хаје.

Тако луде и празне речи могу двојако да шкоде. Породиља је тешка болесница, а особито онака, која мртво дете роди. Свака тешка боља иште највећи мир и тишину болесника, хоће, да се болесник не напреже ни главом ни телом. Напуни дакле главу породиљину којеким мислима (н. пр. да је мртво дете казна божја, да је она богу сагрешила, што је на овај или онај млади петак шила, што није била на слави у манастиру Н.) узбуни је душевно, помути јој по мозгу, па ће се узнемирити и болест ће свакако на горе поћи. Тако је угинуло или без нужде дуже боловало доста породиља.

Још је опасније за дете. Сва деца што се мртва роде нису мртва. Често се деси, да нема спољашњих знакова живота (кретање, кијање, дисање, дрека и т. д.), да неискусно око види пред собом мртво дете, па да опет није тако. То је обично, где се порођај отрговлачи, где је тежак, па и онде, где породиља није кадра сама се породити. Така деца роде се више пута мртва, а више пута опет нису посве мртва, него се само тако чини. Тело им је модро, удови млитави као и у другога мртваца, очи заклопљене, дисање се не опажа, била не бију, па и срце мирно стоји. Ко дакле да помисли да у такоме телу има још живота? Па и опет ваља на то помишљати, па према томе и око детета лебдити. Ако је у њему и најмања искра живота па ако си око њега паштио се као што ваља, то ће се искра разбуктити и дете ће к себи доћи. Али ако си га одмах с почетка са празнове-ре бојажљиво обилазио и пренебрегнуо дете ће још мало тако полумртво лежати а за мало па ће и издахнути.

Добро је да знамо још више што о томе.

За обичан порођај знате доста сами, а и бабице су прилично вешите. Хоћу само да нешто речем о оним приликама где се дете ма са којег узрока мртво роди. Така су деца као што већ рекох, у телу модра, удови им изнајпре млитави, била и срце им не бије, груди се не надимљу, очи су затворене са свим или тек у пола, уста отворена а често пуна слуза, око врата им је каткад пунак, што их још с матером спаја, стегнут и то тако јако, да се чисто унио у пуначак врат.

Така се деца обично загуше за време порођаја, па ако их напустимо тако и угину. Ево што се може у тим приликама чинити. Чим се тако дете роди ваља му прстом извадити слуз из уста да му и даље не смета дисању. Ако је пунак стегао врат, ваља га одмах отпустити или

пресећи, да дете почне дисати. Не дише ли ни онда ваља га трети топлим крпама, духати му свога даха у уста, да се плућа напуне ваздухом и да почну радити, притискивати му груди и трбух, и мотрити, да ли и како му срце бије. Много пута деси се да се срце и не осећа под наслоњеном руком, а не може ни да се опази како бије, јер је тако слабо, да и не потресе груди. Где-који пут престаје бити са свим па опет почне, али веома слабо, да се и то не осети. У таким приликама најлакше се преварити, те помислити, да је дете већ издахнуло. Да се не преваримо, нужно је дакле, да се око детета подуже забавимо, и ако нам се чини да је мртво. Та и после имамо каде нарицати, китити и булазнити како је породиља нагазила, како је уречена, прострељена, кажњена и т. д. У таким случајевима ваља се свега махнути и крштења и знамења, па прионути око детета да живо остане. Ако срце не осетиш, положи дете на видно место, па му подуже гледај испод леве сисе, али тако да ти је око у истој висини као и груди детиње; одозгоре не можеш тако лако опазити. Ако бије са свим слабо или престаје бити, или никако и не бије, синај му из висине у танким млазовима студене воде испод леве сисе пошкропи га по лицу, тари му живо ртењачу, са стране по врату и слепим очима, лунај му појаче дланом по леђи, а уз то му једнако с времена на време души у уста и притискуј прса и трбух. Ако дете к себи дође уви га у топле повоје, па онда тек мисли на знамење и крштење, а ако је све то учињено па се дете ипак не поврати, онда послушај што ће ти лекар рећи, којег си одмах морао звати и који је међу тим к теби стигао.

То сам споменуо с тога, што се код нас против тога веома често грешни. И сама мати гадисе, ако је родила мртво дете, па чак и годинама не ће то ни да спомене. Туђи људи, па баш и суродица клоне се у тим приликама, те напусте дете бабици или ма какој баби, а она га окупа, обуче и мете накићена на сто као и друга мртваца. За посахата све је већ у реду, све је већ учињено, ал' само не оно, што је ваљало чинити. Вајка се народ, што је некрштено сахрањено, угућани машу главом што је без свеће умрло, а нико и не помисли, да је незнањем или празновером угинуо један живот. Није ли већи грех и штета напустити знамење, крштење, празну брбљаву беснослицу око породиље и детета? Ко се о том сумња неверујем, да здраво мисли.

М. Ј. Батут.

ГЛАС ИЗ НАРОДА.

Позорница је најбоља учитељка језика и укуса, морала и наравствености народне. Ту истину увидели су други народи па и наш народ. У тој цели прилагао је он на народно позориште. Та намера руководила је пријатеље народног позоришта, када су приступали оснивању његовом. Ова намера руководи и сада управу позоришну, када све и сва ради, да само наше позориште одржи. Она заиста необичне напоре чини, да се позориште одржи, да напредује. Њена је заслуга нарочито, што у позоришту има толико дела за представљање.

Дела, која су до сад на нашој позорници представљана, у опште су добра. Управитељ позоришта познаје свет наш, познаје публику позоришну, па износи онака дела, која су занимљива, и из којих се публика може чему научити. Тако се могу скоро сви комади, који су до сад приказивани, и од сад представљати. Само би опоменули управитеља позоришног, да ипак боље припази на неке комаде, јер му се што шта поткрало, што нерадо слушамо на нашој народној позорници. Наша је публика још млада, непокварена, зато се мора јако пазити, шта се пред њу износи. Не само да јој се не смеју износити комади, који по себи нису моралом, наравственошћу задахнути, него не смеју се ни поједине такве речи употребљавати. Као што се за ученике морају особите књиге писати, као што се морају најчувенији писци прерађивати и скраћивати, што је неумесно, изостављати: тако се исто мора управа и на нашу позоришну публику обзирати.

Колико смо ми приметили, од досадањих позоришних комада два су, којима би се у том обзиру замерити могло. То су „Без женидбе“, и „Уњкава комедија“. И опет велимо, да се ни ту нема бог зна шта замерити, али их не можемо трпети ни оваке, какви су, и осуђиваћемо и од сад увек такве речи и изразе. Да ми имамо право, мора нам и сама управа позоришна признати, јер она је „Уњкаву комедију“ доста окресала, изоставила је много шта, што је при првом приказивању задржано било, само би још требало да изостави и оно остало, што ухо слушаочево вређа.

У колико је похађач нашег народног позоришта незадовољан кући отишао после представе „Уњкаве комедије“, у толико је задовољнији био видевши „Маркову сабљу.“ Писац овога дела скроз је проучио историју, приче и гатке, цео дух нашег народа. Он ти у сликама пред очи изводи најзначајније тренутке из повеснице наше после пропасти косовске.

У првој слици видиш Деспота Ђурђа Бранковића, синове му Гргура и Стевана и кћер му Мару. То је онај Ђурђе Бранковић, син Вука Бранковића, који је дао синове султану за таоце а кћер му Мару за жену.

У другој слици видиш Србе великаше у Босни, како зарад спахилука својих, зарад славе и господства свога остављају име, језик, остављају веру православну, те примају на се чалму и димлије, клањају се Мухамеду, којег Турци диндушмани српски, као пророка свога славе. Тужна слика, али на жалост, истинита!

У трећој слици излази ти пред очи сеоба Срба под Арсенијем Чарнојевићем, патријархом, када Србе у ове земље преведе. Кога нису у тај мах речи слепчеве потресле ко се није из дубине душе с њиме слагао, јадање му одобравао? . . .

У четвртој слици излази ти пред очи диван призор, који је кадар да ти срце напуни одушељењем, јер пред собом гледаш јуначке синове Црне Горе, како се мушкетере боре против диндушмана српског.

У петој слици излази преда те исто тако мио призор, јер ту видиш јуначке борце шумедијске, како су истакли заставу ослобођења, како су започели свети бојак за слободу.

У шестој слици приказују ти се четири велика Србина, која су на просветном пољу толико заслуге стекла, да их народ међу своје најваљаније синове броји, а то су: Доситије Обрадовић, филозоф и писац српски, који је први казао да ваља писати чистим српским језиком; с десне стране Доситију стоји Текелија Сава који је све своје благо народу поконио, да изучава синове своје, те да му ови буди од користи; с леве стране му је Вук Стефановић-Караџић, који је први почео писати народним језиком, први је скупио песме и приповетке, пословице и обичаје; а ниже свију је Јован Стерио-Поповић, који је највише писао позоришних дела, са чега се назива оцем народне позорице.

Најпосле у седмој слици видиш, како су се Срби из свију крајева удружили, како су се одушевљени, што је међу њима споразумљења и братске слоге и како чекају само да се јунак народни Марко Краљевић иза сна пробуди, да их поведе тамо, где ће им боља срећа процветати.

Ове се слике приказују у „Сабљи Краљевића Марка.“ Комад је тако леп, тако народан, да треба сваки Србин да га види. У толико је чудније, што се он не похађа у оном броју, у ком би желети било. . . .

С А С Е Л А.

(Наставак.)

Није прошла ни недеља дана, а чика Михајло донесе Живановој кући поруку од Сталаћевих: не дају му Маре. Сиромас Живан не беше код куће, кад чика Михајло ту вест донесе, па брижна мајка не знађаше, како ће да каже сину поруку, а да га јако не ожалости. Али тај дан дође Живанов побратим Јован из солдације, па рад се с њим састати да коју чује, како је у војсци, еда ли ће му скоро отпуст доћи, те оде одмах после подне Јовановој кући, од куда се врло доцкан кући својој вратио. Мати му је дубоко већ спавала. Код Јована се искупило пуно момака, сви се радоваху, што им добар друг кући дође, а већ су га се били јако зажелили. Весели отац појио је момчад и у пријатељском разговору већ их је и мрак ухватио, и кад загрејана момчадија већ намерна беше, да кући својој иде, ето ти домаћице пред њих, где их задржава да буду тог вечера Јованови гости. Момци се затезаху с почетка, ал' кад пред њих изађе Јованова сеја Милица и каза им, да је вечерас на њојзи ред, да код ње прело буде: ниједан момак није кући отишао. Та и ко би са прела бегео, кад ту налази свега што му срце иште. Господа по варошима имају зими своје балове, беседе, позористиште, пикнике, венчиће, вечерње и многе друге забаве, е а сељану је прело све и сва на дугим зимским вечерима. Искупе се скоро све девојке из села, па донесу и своје послове, која плетиво, која преслицу, па у шали и весељу раде до неко доба ноћи. У које је брат, ретко да не дође и момака, па замећу шалу, ал' права забава почиње тек после вечере. Вечера се обично касно донесе на сто, кад су се довољно нарадиле већ. На прелима, где жене преду, донесе свака по нешто од куће: која брашна, која масти, и друга смока, па им тако домаћица, у чијој је кући прело, скува добру вечеру. Код девојака већ није тако оне се састану код једне своје друге, па раде и шалу збијају. Обично прође и без части и без момака, јер већ не биводило добру кућњем, кад би мама вукла из кућена једну страну на прело, а ћерка на другу. После вечере је тек весеље настало, јер се после вечере преслица не узима више у руке: Ту се шали, ту се разговара, играју се јастучића, задиркују се, коло се игра. Вечерас на Миличином прелу необично је весело било јер је Јован дошао кући, а и на прелу је Мара Сталаћева, која до сад ретко похађаше прела и села. Митар Сталаћев се пазео са Јовановим оцем, па није могао верној Мариној другарици Миличи одрећи, него је морао Мару пустити на прело. Већ се коло ухватило, коло игра уз гај-

даша. Све се живо ухватило у лепи венац слоге. Јованов отац од радости пост'о коловођа. Сви играју, само Живан и Мара не. Њих двоје село на банак, па се тихо разговарају. Ту је од Маре чуо Живан, да му је не дају, ал' још нешто беше чуо Живан од Маре: живим му се богом заклела, да никог другог не воли до Живана, живим му се богом заклела, да ни за кога другог поћи неће до за Живана. Кол'ко се Живан спустио, кад чу оно, од чега је давно већ зебао, у толико је у души скочио кад чу последње Марине речи.

— Маро, ти мораш бити моја, рече, ја те волим, поштено те волим, српски те волим, тани бога не ће бити на небу, ако ми те узму. И ја ти тврду веру дајем, да никада друге загрлити нећу до тебе драга моја Маро.

И заиста загрли је и пољуби је и два и три пута, па можда би и још који пут, данеко из кола не повика Живана у коло. И с места се ухватише и Мара и Живан, баш међу Милицом и Јованом, и поведоше коло у наоколо. Дуго се играло и веселило те ноћи. Живан беше весео, да не може веселији бити, Мара расположена, домаћин се рашћеретао, сва кућа бруји. И зора је свитати почела и гости се кући разиђоше.

Недеља беше. Живанова се мајка с јутрења вратила, а Живан још спава и јутро је већ далеко одјутрило, кад се пробудио. Стајаће руво мете на се и каже својој мајци, да иде Сталаћу. Мати га одговараше, да не чини тога, и с муком му испоручи поруку.

— Знам ја за то, мајко, рече Живан, па баш за то идем сам главом Марином оцу, да још једаред покушам.

— Бог ти био у помоћи, сине! и Живан отиде.

Већ је и достојно прошло у цркви, када се Живан вратио. Све заман! он је сиромас, он не може ни на ик онако руво купити девојци, какво Милош купује, а Сталаћева кућа заслужује. Сватови Живанови не ће ни полак онако богати бити, какве ће Милош довести, а Сталаћ је газда, па неће да има зазора са ћериних сватова. Живан је пуки сиромас рекао му Сталаћ, кол'ко он шуки (стопа) земље има, толико Радић има јутара.

Живан је првенио на такве речи газде Сталаћа. Осећао се јако увређеним зар то, што је он поштен, вредан и честит, да, па и узорит, зар то ништа не вреди? До срца га је болело, што га богати Сталаћ тако увредио, ал' није се срдео на њ, знао је, да тако сви богаташи мисле. Уз пут срете се с Јованом и зовне га, да му после подне дође

Матери се својој јадао, како му Сталаћ замера што је сиромаш; за то му Маре не да.

— Та је ли истина, сине? то је дакле узрок, е где ти њега, а од пре, док је био сиромаш заједно је с твојим оцем живо одобравао оне речи, што је народу често покојни попа говорио, давно је било ти га и не памтиш, говорио је да се чува народ од раскопи приликом даћа, свечара, а особито сватова, паметно нам је разлагао, бог да му душу прости, еуд ће нас одвести, да, упропастиће нас то лудо и несмислено трошење, расипање и јасно као дан нам је доказао, шта бива са сиромашним, одвећ сиромашним народом, свако га гази и нико не поштива. Покојни попа говорио је то у цркви, говорио по кућама, гдегод би му се само прилика дала. Твој му је отац увек за право давао, па и Митар Сталаћ је то чинио. Шта му је сад, те другачије мисли, ваљда . . .

— Он ми је, мајко, не да, а Мара ме воли; воли ме баш толико, колико је ја њу волим. Она ми се за верила, да ће само моја бити, а ја се ево заверавам, да она мора моја бити.

Пала му одлучна мисао на памет, он се заравова. После подне дође му Јован са два, три другара, којима Живан саопшти, шта је наумио чинити. Мара га воли, ал' му је не даду. Она мора његова бити ма и на силу. Живан је мислио на отмицу. Одмах пристане по неки његов пријатељ, међу којима и Јован беше, да украду Мару из дома очиног; неко ће се време љутити Сталаћ — па ће се и измирити. Али се нашао у дружини и један, који никако није пристајао и одвраћао је своје другове

да отмице не чине. То беше верни ђак сеоског учитеља. И ако је по одавна школу оставио био, књигом се и пером ипак по чешће бавио и врло се радо налазио у друштву, где је и учитељ, и пажљиво је слушао речи, које би учитељ говорио: за учитеља је све село знало, да је велики пријатељ селу, да је велики пријатељ своме народу, па га је и пазило и поштовало. Он је учио народ добру, а што год би зло у народу нашао, таманио би немилице. Назле навике у народу викао је до зла бога и народ га је волео, па га је и слушао. Тако се ватрено борио и против „отмице.“ Од неко доба ушло је као у моду код народа, да се тек чује с јутра ускочила Мила Н. прибегла Маца М. Увидио је честити народни учитељ да то само злу народ води, па је окомице ударао на ту злу наваду. Казивао је народу, да је то штетно по момка и девојку, по кућу, из које су, по село; штетно по народ. Лепо им је разлагао, коликог значаја имаде брачна свеза по живот оних, који се узимају; живим бојама нацртао би им срамоту, која се девојчиној кући тиме нанаша. Подсећивао би их на поштење српско, на име, на понос српски. Доказао би им живим примерима, што су се у селу виђали да се то двоје омрзну, да не куће куће, не мају подмлатка и вавек су под неком срамотом та срамота пада на све село пада на народ.

Те је све речи изговорио тај друг Живанов Јовану и осталим, он их је све запамтио баш како ваља и колебала се дуго дружиница мала, док на послетку и опет није срочила, да ће Мару да отме. Уговоре и дан и час, кад ће то учинити и разиђу се.

(Свршиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

На Црнојевића Ријеци у Црној Гори постоји, као што ће наши читаоци знати, малена фабрика, у којој се преливају стари топови и пушке у нове, а у којој раде раденици, који су пре тога били у сличним радионицама у Русији. Уз ту фабрику постоји и војничка школа у којој од год. 1870. обучавају Црногорце два руска подофицира како да владају оружјем. Кнез Никица дозволио је год. 1872. да и млади Арбанаси долазе у ту школу.

Пре некога времена отпутовао је председник савета на Цетињу, Божићар Петровић, кнежев рођак, преко Београда у Петроград (престоница руска) да, као што из Петрограда јављају, изради код руске владе, да повиси припомоћ на издржавање фабрике на Црнојевића Ријеци, да пошаље официре из своје војске, који ће обучавати Црногорце у вишој војничкој вештини, и да се Русија заузме око тога, да Црна Гора једном већ добије луку морску, која би јој у сваку

руку, а особито ради трговине од врло велике користи била. — Да Црна Гора још нема луке, пристаишта, ма да се са границе Црногорац како рећи каменом до сињег, јадранског мора добацити може, томе је крива нехришћанска политика јевропских велесила, Инглеске, Француске и Аустроугарске.

Кад је оно летос кнез Милан био у Бечу, изјавио је жељу, да би хтео да има свога агента (посредника) код министра спољних послова у Бечу. Како је то у Бечу примљено, а и скупштина у Крагујевцу одредила трошак на ту цел, то ће скорим српска влада именовати агента, који ће јој код министра спољног у Бечу бити на руци.

Јавност, лист што излази у Крагујевцу, јавља да су Јован Стојковић уредник тога листа и Светозар Марковић, сурадник на истоме листу стављени под суд, и то тако, да се први брани из слободе, а други из затвора у који је и до суда стављен. — Добро почиње нова београдска влада!

Ванредна скупштина у Србији позвала је пред—а—се на одговор бившег војеног министра Белимарковића, који је

оптужен да је зајео државну благајну за неколико десетина хиљада дуката. Ако је крив, скупштина која представља народ знаће га осудити тако, да осуда буде и човечна али и да приличи тако грдном греху.

Страни свет.

Цар Фрања Јосиф отпутоваће 30. фебр. у Петроград у посету рускоме цару Александру. Уза се води велику свиту.

На нову годину проглашен је у Русији нов војнички закон, по коме је свако без разлике од своје 21. године обавезан бити војником. Досадање служење у војсци што трајаше 15 година подељено је на 7 год. праве службе и 8 год. резерве. — Ово је врло добар закон, јер се њиме изједначају сви Руси, док по старом цели сталежи, као племићи, свештеници беху од војничке службе слободни. — На јесен ће се први пут новачити по овом закону. — Неке још сада пролази језа кад помисле на силну војску, што ће је тим начином Русија за неколико година стећи. Није богме ни шала, кад је у држави, што броји 85 милијуна душа свако здраво мушко од 21. године па кроз 15 год. војник. Русија ће, док доведе све то у ред имати близу 3 милијуна војника. Онда се може тући с целим светом.

У Пруској је чувени Бизмарк окупио католичке владике зато, што неће да се покоре неким државним законима, него слушају папу. Неке је већ позвао пред суд и прети им затвором. За то су на сабору у Берлину (престоници пруској) клирици, којих има приличан број, напали на њега жестоко. Исто тако вичу на све грло на њега владике из Француске и Италије, и Бизмарк ће имати доста посла да савлада ове доста опасне противнике.

У Шпанији је завера од више ђенерала растерала народну скупштину у главном граду Мадриду, збацила са владе најзоритијег Шпањолца и највећег говорника на свету Емила Кастелара, и огласила сама себе за владу, под вођењем ђенерала Серана. Таман да слободно дахне народ шпанолски, који је толико измучен, а оно се нађоше себичњаци, који ће га опет у зло увући. Та влада ради, да опет доведе кога на престо. Република (држава где нема владоца, него где сам народ влада) никако да се одржи у Европи (део света у коме живимо).

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Јавна предавања.) Др. Милан Јовановић, управитељ овдашње реалке, држао је у Карловцима ове године два јавна предавања, прво на Богојављење „о томе, колико у средњу руку траје век људски у опште, а колико у нас Срба.“ друго прошле недеље „о томе, за што је век у Срба краћи, него што је у других народа.“ Том је приликом и наш родољуб Јован Поповић Зубан говорио неколико речи „о овцама и о свјим болестима.“

Света је доста било, само ђака ниси могао ниједног видети, јер им је забрањено долазити и на таква предавања.

(† Барон Габленц.) У Цириху, у Швајцарској, убио се фелдцајтмајстор у аустријској војсци, барон Лудвиг Габленц. Умешао се у разна бечка акциона друштва, па не само да је све своје имање изгубио, него је и силан дуг на се натоварио. У војсци је био обљубљен. Био је у 46 батака.

(Гром у сред зиме.) У Бечу је било ових дана грмљавине. Гром је ударио у Стеванову кулу.

(Крвав избор.) У Солноку је био избор заступника за угарски сабор и том је приликом дошло до боја између војске и бирача. Пало је више рањених.

(Друштво св. Ђирила и Метода.) У Загребу склопило се „друштво св. Ђирила и Метода“, коме је намера, да помаже у Босни католичке цркве, школе, болнице и друге заводе. На челу друштва су католички свештеници и 12—15 саборских заступника.

НАЗНАЊЕ.

С тога што су учестали случајеви бако код појединаца, тако и код самих црквених и политичких општина и школских одбора, да наручене књиге и учила што се уз плату у натовачу, без икаквог узрока па и без и једне речице натраг враћају, то да би се од крајње самовоље и тиме нанесене нам штете на даље сачували, изјављујемо једном за свагда, да никоме не ћемо наручбину извршивати, ко нам не пошље капару саразмерну рачунској своти. Код већих наручбина (преко ф. 20) иштемо 10 од сто, а код мањих (испод ф. 20) 25 од сто. Капара нек се или у наручене писму или засебно преко поштанске упутнице пошље.

Све оне наручбине, које не буду имале капару ставићемо у кошар.

У Панчеву о св. Јовану 1874.

Књижара браће Јовановића.

Уз данашњи број шаљемо признанице свима, који су на целу годину претплатили. У идущим бројевима послаћемо их и свој осталој г. г. претплатницима, те ће тако сваки моћи знати кад му ваља претплату поновити.

Уједно молимо сву ону г. г. родољубе, којима смо послали 1. 2. и 3-ћи број „Гласа народа“ уз молбу да се прихвате скупљања претплате на овај лист — да нам поштом или приликом што пре пошљу све оне примерке 1. 2. и 3-ћег броја, који су им преостали од предплатника, јер нама су врло нужни исти листови, што их морамо дати новим претплатницима, који из дана у дан стижу.

Администрација Гл. Народа.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Јов. Поповићу, учитељу, Башахид. 1. 2. и 3. број изволите за вас и ваше претплатнике узети од г. Ђорђа Станковића, коме смо их послали. Предплату примили за сваког 1/2 г. свега 4 ф. 50 н

Г. Угљеша Крварићу, Ст. Бечеј. 1. и 2. бр. по 4 примерка изволите нам натраг послати као што смо и 3. бр. од вас добили. Вама редовно иде 1. прим. На колико?

Г. Шандору Саздановом, Тител. Молимо да изволите прва три броја подићи од г. Ф. В. Огњановића тамошњег трговца. Предплату 1/3 г. 1 ф. примили смо.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.